

องค์กรธุรกิจและการจัดการ (Business Organization and Management)

□ พระครูปริมาณุรักษ์ (ประสิทธิ์ ฐรลิตฺโต), ผศ.ดร.
คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บริษัทธุรกิจในปัจจุบัน จะมีหน้าที่และรูปแบบสัมพันธ์กับหน่วยธุรกิจอื่นๆ อย่างหลากหลาย บุคคลเป็นลูกค้าของบริษัท เมื่อซื้อสินค้าและบริการจากบริษัท, บุคคลเป็นลูกจ้าง ของบริษัทเมื่อทำงานในบริษัท, บุคคลเป็นพนักงานทำการลงทุนในบริษัท เมื่อซื้อพันธบัตร หรือหุ้นสามัญของบริษัท ซึ่งการกระทำกิจกรรมต่างๆ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้าง ขององค์กรที่เรียกว่า “บริษัท” (firm) กิจกรรมหลากหลายดังกล่าวจะถูกจัดการภายในองค์กร บริษัท ทั้งนี้ เพื่อสร้างสินทรัพย์ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของบริษัทมากยิ่งขึ้น ในการศึกษาพฤติกรรม ของบริษัท ก่อนอื่น ต้องสมมุติว่ากิจกรรมของบริษัทมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสินทรัพย์เพิ่มให้แก่ ผู้เป็นลูกจ้างและเจ้าของมากที่สุด

บริษัทธุรกิจ

บริษัทธุรกิจในปัจจุบัน เป็นบริษัทนิติบุคคล ได้รับการรับรองโดยกฎหมายของรัฐ ซึ่งข้อบังคับของกฎหมายส่วนใหญ่จะกำหนดข้อห้ามและข้อยกเว้นของบริษัท แต่โดยทั่วไป **บริษัท หมายถึง องค์กรธุรกิจที่รวมตัวทำการผลิตสินค้าและบริการเพื่อขายหากำไร** บริษัททำการจ้างแรงงาน, เช่าหรือซื้อปัจจัยทุนเครื่องจักร, และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ผลผสมผสาน กับทักษะในการ จัดการรองรับภาระความเสี่ยงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เมื่อบริษัทใดบริษัทหนึ่ง สามารถยืนหยัด และรอดพ้น ได้จนกลายเป็นองค์กรธุรกิจ บริษัทที่บรรลุฐานะดังกล่าว ได้อย่างน้อยต้องมี ประสิทธิภาพในการผลิตและขายสินค้าหรือบริการ ดังนั้นองค์กรธุรกิจ หรือบริษัทจึงเป็นส่วนหนึ่ง ของตลาดและมี ส่วนสำคัญในการนำสินค้า และบริการ มาเสนอขายด้วยราคาที่น้อยที่สุด ให้แก่ ผู้บริโภค

ตามนัยทางเศรษฐศาสตร์ การปรากฏของบริษัทเกิดขึ้นเพราะว่าเพื่อเสนอขายสินค้า และบริการให้แก่ผู้บริโภค ด้วยต้นทุนที่น้อยกว่าที่ผู้บริโภคนำไปผลิตเอง ผู้บริโภคบางราย อาจผลิตไอศกรีมเอง แต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ หรือซื้อจากผู้แทนจำหน่ายสาขา บริษัทอาจจ้างเจ้าหน้าที่บริษัทเป็นนิติกร หรือเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท หรืออาจซื้อบริการด้าน ดังกล่าวจากบริษัทอื่นๆ

ผู้บริโภคบางรายเลือกทำการกำจัดปลวกและตัดแต่งสวนต้นไม้ด้วยตนเอง แต่บางรายอาจใช้บริการจากบุคคลผู้มีอาชีพทางด้านนั้นๆ บริษัทบางแห่งใช้วิธีการซื้อรถยนต์เป็นของบริษัทเพื่อส่งสินค้า แต่บางแห่งอาจใช้วิธีว่าจ้างรถยนต์หรือเช่ารถยนต์จากบริษัทอื่นๆ เพื่อขนส่งสินค้า แม้ว่าการดำเนินกิจกรรมของบริษัทอาจช่วยบ่งบอกภารกิจของบริษัท และอธิบายลักษณะการรวมตัวเป็นองค์กรของบริษัท แต่โดยทั่วไปบริษัทต่างๆ จะรวมตัวเป็นองค์กร เพื่อทำกิจกรรมการผลิต สิ่งใดสิ่งหนึ่งตามโครงสร้างบริษัทของตนโดยอาศัยและรักษาสัมพันธ์กับตลาดเพื่อซื้อวัตถุดิบมาทำการผลิตสินค้าและบริการ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้คำถามที่ถามว่า **"ทำไมบริษัทจึงเกิดขึ้น"** เปลี่ยนเป็นอะไรเป็นตัวกำหนดให้บริษัทเลือกทำการ หรือเลือกซื้อ สินค้าและบริการ เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการผลิต

ในกรณีที่สมมุติให้กิจกรรมการผลิตเกิดขึ้นภายนอกบริษัท โดยกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับตลาด ถ้าเป็นเช่นบุคคลต่างๆ ในสังคมจำเป็นต้องตกลงทำสัญญาซื้อขายสินค้าและบริการ ระหว่างกัน เป็นผลทำให้กิจกรรมการผลิตต่างๆ จะอยู่ในรูปของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (cottage industry) กิจกรรมการผลิต และโรงงาน ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้จัดการ ไม่จำเป็นต้องมีลูกจ้าง เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว ไม่ต้องการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ และไม่ต้องการความร่วมมือช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ แต่การผลิตในปัจจุบัน เป็นการผลิตที่ทันสมัย มีการรวมตัว และจัดรูปแบบองค์กรการผลิตในรูปของบริษัทธุรกิจ บางบริษัทมีลูกจ้างคนงานน้อย บางบริษัทมีลูกจ้างและคนงานจำนวนมาก แต่ละบริษัทอาจครอบครองวัตถุดิบบางส่วนที่ใช้ในกระบวนการผลิตสำหรับวัตถุดิบส่วนอื่นๆ บริษัทจำเป็นต้องจัดซื้อหาจากตลาด

ในกรณีที่การจัดซื้อวัตถุดิบจากตลาด บริษัทต้องหวังสร้างผลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด บริษัทต้องตัดสินใจโดยทำการเปรียบเทียบ ต้นทุนที่ซื้อวัตถุดิบจากตลาด และต้นทุนที่เกิดจากการผลิตด้วยตนเอง เมื่อบริษัทเลือกซื้อวัตถุดิบจากตลาด บริษัทต้องรับภาระ**ต้นทุนของธุรกรรม** (transaction cost) ซึ่งต้นทุนเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะเหตุผลสี่ประการ ดังนี้

๑. การติดตามควบคุมคุณภาพของผลผลิตหรือการให้บริการต่างๆ เป็นสิ่งที่มีต้นทุนสูง
๒. ราคาของการเจรจา และตารางการส่งมอบสินค้าและบริการมีต้นทุนสูง
๓. การติดตามและควบคุมให้เป็นไปตามสัญญา มีต้นทุนสูง
๔. การบังคับให้เป็นไปตามสัญญา เช่น การฟ้องร้องศาลบังคับคดีมีต้นทุนสูง

เมื่อบริษัททำการผลิตสินค้าและบริการเองภายในบริษัท ต้นทุนที่เกิดขึ้นกับบริษัท คือ **ต้นทุนค่าจัดการ (managerial cost)** ซึ่งต้นทุนค่าจัดการจะประกอบด้วย ต้นทุนในการควบคุมการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพ, ต้นทุนรักษาสัญญาและต้นทุนในการประสานกิจกรรมการผลิตภายในบริษัท

บริษัทจะทำการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนที่ซื้อวัตถุดิบหรือบริการจากตลาด และต้นทุนค่าจัดการเมื่อตัดสินใจทำการผลิตเองภายในบริษัท ถ้าราคาซื้อจากตลาดน้อยกว่าผลิตเอง บริษัทจะตัดสินใจซื้อจากตลาด แต่ถ้าบริษัทผลิตเองมีต้นทุนน้อยกว่า บริษัทจะทำการผลิตด้วยตนเอง

ผลกำไรสูงสุด (Profit maximization)

วัตถุประสงค์ของบริษัทประการหนึ่ง คือ การสร้างหรือแสวงหาผลกำไรสูงสุด ให้แก่ เจ้าของบริษัท ผลกำไรสูงสุดหมายถึงการสร้างสินทรัพย์มากที่สุด

ผู้ถือหุ้น (Shareholder) คือ บุคคลผู้เป็นเจ้าของผลกำไรของบริษัท ซึ่งผลกำไรนี้หมายถึง รายได้ส่วนที่เหลือหลังจากจ่ายค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้ว รายได้ของผู้ถือหุ้นมีผลทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถซื้อสินค้าและบริการได้มากขึ้น หรือกล่าวได้ว่า กรอบจำกัดของงบประมาณของผู้บริโภคถูกขยายตัว ซึ่งเมื่อรายได้มากขึ้น ผู้ถือหุ้นย่อมยินดีและพอใจ สำหรับวัตถุประสงค์อื่นๆ ของบริษัท เช่น การขยายยอดจำหน่าย, เพิ่มการจ้างงาน หรือเพิ่มอัตราการเติบโต แม้จะทำให้รายได้ของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น แต่รายได้จะเพิ่มขึ้น ไม่เท่ากับวัตถุประสงค์ จากผลกำไรสูงสุด

การเลือกปริมาณผลผลิตที่เหมาะสม (Selecting the optimal output)

การจัดการบริษัทเพื่อผลกำไรสูงสุด เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราการผลิตที่เหมาะสม ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ใช้กำหนดอัตราการผลิตที่เหมาะสม คือ **รายได้เพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal revenue) เท่ากับต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal cost)** โดยมีวิธีการพิจารณาดังนี้

กำหนดให้อัตรากาผลผลิตของบริษัท คือ Q รายได้รวมที่เกิดจากอัตรากาผลผลิต Q หน่วย คือ $R(Q)$ และต้นทุนที่ใช้ทำกาผลผลิต Q หน่วย คือ $C(Q)$ ต้นทุนรวมและรายได้รวมต่างขึ้นอยู่กับอัตรากาผลผลิต ดังนั้นผลกำไรจึงขึ้นอยู่กับอัตรากาผลผลิตด้วย $\pi(Q)$ และสามารถเขียนสมการกำไรได้ ดังนี้

$$\pi(Q) = R(Q) - C(Q) \quad (๑)$$

ถ้าเจ้าของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นมีวัตถุประสงค์หากำไรสูงสุด ดังนั้น ค่าของสมการ (๑) ต้องมากที่สุด ซึ่งจำเป็นต้องหาระดับอัตรากาผลผลิต ซึ่งพอดีทำให้ประโยชน์เพิ่มหน่วยสุดท้าย ของบริษัทที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้รวมเท่ากับต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้ายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนรวม รายได้เพิ่มหน่วยสุดท้ายของบริษัทที่ระดับอัตรากาผลผลิต คือ $\Delta R(Q)/\Delta Q$ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของรายได้หารด้วยการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการผลิต คือ ความชันของรายได้รวม ณ อัตรากาผลผลิตที่กำหนด ในขณะที่เดียวกันต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้าย คือ การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนรวม หารด้วยการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการผลิต ซึ่งก็คือความชันของเส้นต้นทุนรวม ณ อัตรากาผลผลิตที่กำหนด

ถ้าผลกำไรต่อหน่วยเปลี่ยนไปเพียงเล็กน้อยเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของ

$$\frac{\Delta R(Q)}{\Delta Q} - \frac{\Delta C(Q)}{\Delta Q} \quad \text{จะได้} \quad \Delta \pi(Q) = \frac{\Delta R(Q)}{\Delta Q} - \frac{\Delta C(Q)}{\Delta Q} = 0 \quad (๒)$$

ผลกำไรมากที่สุดเมื่อกำไรต่อหน่วยเท่ากับศูนย์ หรือรายได้เพิ่มหน่วยสุดท้ายเท่ากับ ต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้าย แสดงว่า บริษัทจะเพิ่มการผลิตต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งอัตรากาผลผลิตนั้นทำให้รายได้เพิ่มหน่วยสุดท้ายเท่ากับต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้าย ซึ่งจะได้

$$MR = MC \quad (๓)$$

ในการจัดการบริษัท ผู้จัดการต้องคิดเสมอว่า การเพิ่มอัตรากาผลผลิตทำให้ผลกำไร เพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งการพิจารณากระทำได้ด้วยการเปรียบเทียบ การเพิ่มขึ้นของรายได้รวม และการเพิ่มขึ้นของต้นทุนรวมซึ่งเกิดจากอัตรากาผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ถ้าการเพิ่มขึ้นของรายได้รวม มากกว่า การเพิ่มขึ้นของต้นทุนรวม แสดงการผลิตเพิ่มขึ้นทำให้มีกำไรมากขึ้น ผู้จัดการโรงงาน จะทำการ

ผลิตมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การผลิตมากขึ้นนั้นเมื่อถึงระดับหนึ่ง ต้นทุนรวม จะเท่ากับรายได้รวม หมายถึงระดับการผลิตเพิ่มอยู่ในสถานะเท่าทุน การผลิตเพิ่มไม่ทำให้บริษัทได้ประโยชน์ ดังนั้นบริษัทจะไม่ทำการผลิตเพิ่ม เนื่องจากถ้าทำการผลิตเพิ่มจะมีผลทำให้ ต้นทุนรวมมากกว่ารายได้รวม หมายถึง ผลกำไรของบริษัทน้อยลง เงื่อนไข รายได้รวมเท่ากับต้นทุนรวม จะเป็นตัวบ่งบอกให้ผู้จัดการบริษัท ตัดสินใจเกี่ยวกับปริมาณการผลิต และบริษัทจะได้รับกำไรมากที่สุดต่อเมื่อการผลิตหน่วยต่อไปทำให้เส้นต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้ายสูงกว่า เส้นรายได้เพิ่มหน่วยสุดท้าย ดังตัวอย่างผลกำไรสูงสุด ดังนี้

สมมติบริษัทแห่งหนึ่งสามารถขายผลผลิตตามราคาตลาดหน่วยละ 10 บาท โดยมีจำนวนขาย Q หน่วย ดังนั้นรายได้รวมของบริษัท

$$R(Q) = 10Q$$

ถ้าฟังก์ชันการผลิตมีต้นทุนดังนี้

$$C(Q) = 10 + 5Q + 0.1Q^2$$

$MC(Q) = \left\{ \frac{\Delta C(Q)}{\Delta Q} \right\} = \left\{ \frac{C(Q) - C(Q - \Delta Q)}{\Delta Q} \right\} = \left\{ \frac{10 + 5Q + 0.1Q^2 - (10 + 5(Q - \Delta Q) + 0.1(Q - \Delta Q)^2)}{\Delta Q} \right\}$ เมื่อเพิ่มการขายจะทำให้รายได้ของบริษัทเพิ่มขึ้น 10 บาท ดังนั้น รายได้เพิ่มของบริษัท เท่ากับ

$$MR = 10$$

เมื่อผลิตเพิ่มขึ้น ΔQ หน่วย ต้นทุนรวมจะเพิ่ม

เมื่อ ΔQ เข้าสู่ศูนย์ $0.1 \Delta Q^2$ จึงมีค่าน้อยมาก จะได้

จะได้

$$\begin{aligned} &= \left\{ 10 + 5Q + 5\Delta Q + 0.1(Q^2 + 2Q\Delta Q + \Delta Q^2) - 10 - 5Q - 0.1Q^2 \right\} \frac{1}{\Delta Q} \\ &= \left\{ 5\Delta Q + 0.2Q \cdot \Delta Q + 0.1\Delta Q^2 \right\} \frac{1}{\Delta Q} \end{aligned}$$

$$MC(Q) = 5 + 0.2Q$$

เมื่อบริษัทแสวงหาผลกำไรสูงสุด $MR = MC$

แทนค่าจะได้ $10 = 5 + 0.2Q$

$$0.2Q = 5$$

$$Q = 5/0.2 = 25$$

$$Q = 25 \text{ หน่วย}$$

ผลผลิตที่กำไรสูงสุด $= 25 \text{ หน่วย}$

$$Q = R(Q) - C(Q)$$

$$Q = 10(Q) - (10 + 5Q + 0.1Q^2)$$

$$= 10 \times 25 - (10 + 5 \times 25 + 0.1 \times 25^2)$$

$$= 250 - 10 - 125 - 62.5$$

ผลกำไรสูงสุด $= 52.50 \text{ บาท}$

บริษัทได้รับกำไร 52.50 บาท ต่อระยะเวลาที่ทำการผลิต โดยทำการผลิตจำนวน 25 หน่วย การผลิตจำนวนอื่น ๆ นอกเหนือ 25 หน่วย อัตราผลกำไรของบริษัทจะไม่มากที่สุด

MC(Q)

พฤติกรรมและโครงสร้างของบริษัท

ผู้จัดการบริษัทต้องทำงานหนักเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด ในฐานะเป็นผู้จัดการ บุคคล อาจไม่ต้องทำงานหนักและสามารถหาเวลาพักผ่อนมาก ๆ แต่ถ้าผู้จัดการไม่ขยันหรือทำงานหนัก จะเป็นตัวอย่างให้ลูกจ้างทำตามมีการทำงานน้อยลง พักผ่อนมากขึ้น ผลกำไรสูงสุดของบริษัท ลดน้อยลง ฝ่ายจัดการและคนงานของบริษัทมีความเป็นอยู่สบายมากขึ้น แต่ผลทำให้ผู้เป็นเจ้าของบริษัทมีความเป็นอยู่แย่ลง ดังนั้นในการกำหนดผลประโยชน์ของฝ่ายเจ้าของ ฝ่ายจัดการ และฝ่ายลูกจ้าง จะต้องประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

โดยส่วนใหญ่ ผลผลิตที่ผลิตขึ้นภายในโรงงานของบริษัทเป็นผลของการทำงานเป็นทีม ร่วมกันของฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายผู้จัดการ การรวมตัวเป็นทีมดำเนินต่อเนื่องไปเมื่อผลผลิต จากการร่วมกันทำการผลิตมากกว่าผลรวมของผลผลิต ซึ่งเกิดจากการทำงานโดยอิสระ การรวมกันเป็น ทีมในการผลิต ทำให้ลดส่วนการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นผลของการทำความตกลงร่วมกันมีประสิทธิ ภาพมากยิ่งขึ้น

การผลิตที่รวมตัวกันทำเป็นทีม จะเพิ่มผลผลิตได้มากกว่าการกระทำเป็นส่วนบุคคล แต่ใน ขณะเดียวกัน การทำงานเป็นทีมมีต้นทุนซึ่งเกิดจากการทำงานน้อยกว่าคาด เช่นการทำการผลิต ไม่เสร็จสิ้นตามสัญญา สมาชิกของกลุ่มไม่อาจรับภาระทำการผลิตเป็นรายบุคคล ต้นทุนของสมาชิก ที่ทำไม่สำเร็จจะกระจายไปยังสมาชิกของกลุ่มทุกคน ในกรณีที่การผลิตกระทำ โดยบุคคลเพียง คนเดียว ต้นทุนที่ทำให้ผลผลิตชะลอตัวต้องรับภาระโดยบุคคลที่เป็นผู้ทำให้เกิดการชะลอตัวนั้น

พฤติกรรมที่ทำให้การผลิตชะลอตัว มีผลทำให้ผลผลิตและผลกำไรของบริษัทลดลง ด้วย สาเหตุดังกล่าว ผู้ถือหุ้นเจ้าของบริษัทพยายามควบคุมการทำงานของฝ่ายจัดการ และ คนงาน เพื่อขจัดการชะลอการผลิต ถ้าเกิดเหตุการณ์ชะลอการผลิต เจ้าของโรงงานจะเข้มงวดฝ่ายจัดการ ฝ่ายจัดการจะเข้มงวดควบคุมคนงานที่ทำการผลิต โดยมีการกำหนดบทลงโทษ ต่อทีมการผลิต เมื่อ ผลผลิตชะลอตัวลง และฝ่ายจัดการค้นพบสาเหตุสำหรับทีมการผลิต ที่ไม่มี ปัญหาปริมาณการ ผลิต สมาชิกของทีมจะได้ประโยชน์มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ฝ่ายจัดการจะคอย ควบคุมแรงงานที่ทำให้ ผลผลิตลดลง ซึ่งถือว่าเป็นความผิดจนถูกไล่ออก ฝ่ายจัดการสามารถ ควบคุมและลดความเสี ยหายได้ แต่ไม่สามารถขจัดออกได้หมดสิ้น อย่างไรก็ตามบริษัทพยายาม กระจายต้นทุนของความ เสียหายจากการผลิตไปให้ผู้มีส่วนทุกคน เช่น การใช้สัญญาให้โบนัสแก่ลูกจ้าง เมื่อบริษัทมี รายได้น้อย-กำไรน้อย เงินโบนัสของลูกจ้างทีมการผลิตจะน้อยลงเช่นกัน

การควบคุมการผลิตชะลอตัว นอกจากใช้มาตรการด้านเงินส่วนแบ่งของผลกำไรแล้ว ยังมีการทำสัญญาเพื่อสร้างพฤติกรรมผลกำไรสูงสุด

การทำสัญญาเพื่อกำไรสูงสุด

บริษัทแต่ละแห่งจะมีส่วนประกอบหลาย ๆ ส่วน การตกลงทำสัญญาในแต่ละส่วน เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เหล่านี้จึงถือเป็นเรื่องจำเป็น การทำสัญญาจึงเป็นสิ่ง บ่งบอกพฤติกรรมของบริษัทในการสร้างผลกำไร การทำสัญญาในเรื่องต่าง ๆ ของบริษัท เช่น สัญญา และระเบียบในการจ้างงาน, สัญญาหนี้สิน, สัญญากับลูกจ้าง และสัญญาอื่น ๆ ทุกประเภท จะแสดงให้เห็นแนวทางการสร้างกำไรสูงสุดของบริษัท

โครงสร้างและหน่วยงานของบริษัท

โครงสร้างของบริษัทประกอบด้วย องค์ประกอบ ๒ ส่วน คือ

๑. Principal กลุ่มนายจ้าง หรือผู้ถือหุ้น

กลุ่มนายจ้างเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มโครงการ และเป็นผู้ว่าจ้าง ผู้แทนหรือหน่วยงาน

๒. Agent ผู้แทน, ลูกจ้างหรือ หน่วยงาน

ผู้แทน, ลูกจ้าง หรือหน่วยงาน คือ บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ทำงานตามคำสั่ง หรือตามความรับผิดชอบต่อสิ่งที่กลุ่มนายจ้างมอบหมาย

ในทางปฏิบัติวัตถุประสงค์ของกลุ่มนายจ้างและลูกจ้างจะแตกต่างกัน ซึ่งเป็นสาเหตุ ทำให้ต้นทุนของบริษัทสูงขึ้น ตัวอย่างต้นทุนในการติดตามควบคุมการทำงานของลูกจ้าง หรือ ต้นทุนในการสืบค้นสาเหตุของปัญหา และต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน เช่นต้นทุนที่เกิดในช่วง การก่อสร้างไม่สามารถสืบหาสาเหตุได้

การแยกกันระหว่างเจ้าของกิจการและการควบคุม

ผู้ถือหุ้นบริษัทแต่ละราย มีศักยภาพในการเป็นเจ้านายของบริษัทถ้าผู้ถือหุ้นแต่ละราย เป็นเจ้านายและพยายามทำหน้าที่เป็นผู้จัดการบริษัท กิจกรรมการผลิตของบริษัทแห่งนั้น คงต้องประสบปัญหาวุ่นวาย ในปัจจุบันบริษัทพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาความวุ่นวายดังกล่าว โดยเจ้าของบริษัท

ได้ทำสัญญาว่าจ้างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมาทำหน้าที่จัดการงานในบริษัท เช่นงานในการรวบรวมกิจกรรมทำการผลิต เลือกวิธีการหรือกำหนดการลงทุนในอนาคต สัมฤทธิ์ผลของการดำเนินกิจกรรมของบริษัท คือ การที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทได้สร้างโครงสร้าง ในการควบคุมดูแลบริษัท โดยผู้ถือหุ้นจะโอนอำนาจกิจกรรมในการควบคุมบางส่วนในเวลาจำกัด ไปให้แก่ตัวแทนหรือผู้จัดการให้อำนาจแก่ผู้อื่น เป็นผลให้เกิดการแยกกันระหว่าง ความเป็นเจ้าของและการควบคุม

คณะกรรมการบริหาร (Board of Directors)

เจ้าของผู้ถือหุ้นเป็นผู้รวบรวมทุน และทำการลงทุนในบริษัท แต่อำนาจการควบคุมเงิน ทุนที่ลงทุนในบริษัทถูกมอบอำนาจไปให้แก่ลูกจ้างที่เป็นผู้จัดการ การแลกอำนาจการควบคุม จึงต้องมีข้อแลกเปลี่ยน กับเป้าหมายวัตถุประสงค์ของการลงทุนและผลของการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับ ฝ่ายเจ้าของบริษัทจะตัดสินใจทำการลงทุนตั้งบริษัท ในขณะที่ผู้จัดการจะกำหนด แผนและคาดการณ์ถึงผลที่จะได้รับ อีกทั้งกำหนดถึงภาพรวมมุ่งใจให้ผู้ถือหุ้นตัดสินใจลงทุนในการควบคุมบริษัท ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะเลือก**คณะกรรมการบริหาร (Board of Directors)** ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมดูแลอำนาจการจัดการที่มอบให้แก่ผู้จัดการในระยะที่กำหนด

คณะกรรมการบริหารโดยทั่วไปจะประกอบด้วยบุคคลภายในและบุคคลภายนอกซึ่งหมายถึง ผู้ที่ทำงานภายในบริษัทและผู้ไม่ได้ทำงานให้แก่บริษัท บุคคลภายนอกส่วนใหญ่เป็นบุคคล ผู้มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ หรือทำหน้าที่ทางด้านวิชาการหรือเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท กรรมการบุคคลภายใน คือ ผู้จัดการที่คณะกรรมการต้องมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เช่น ประธานกรรมการบริษัท Chief Executive Officer (CEO) ของบริษัท

ผู้จัดการจะนำเสนอผลตอบแทนจากการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับเป็นประจำอย่างน้อย ๓ เดือนต่อครั้ง ถ้าการดำเนินการของผู้จัดการมีความผิดพลาดไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ ผู้จัดการสูงสุดอาจถูกปลดออกจากตำแหน่ง

วัตถุประสงค์ของบริษัท

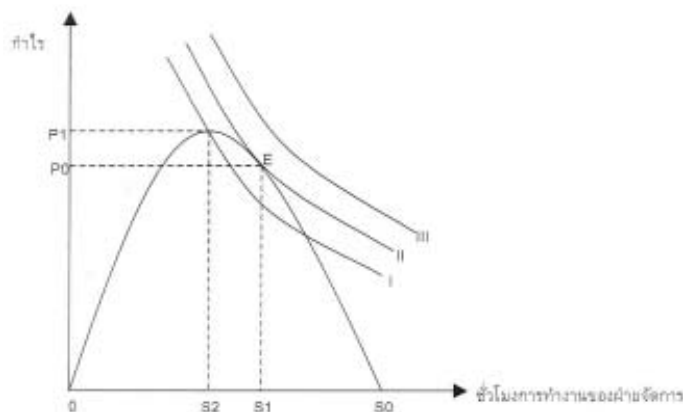
๑. ผลกำไรสูงสุด

ในการดำเนินงานของบริษัท ผู้ถือหุ้นบริษัทหรือเจ้าของ หรือนายจ้าง จะมีรายได้ซึ่งเป็น

รายได้ส่วนที่เหลือหลังจากจ่ายค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แล้ว ซึ่งรายได้ส่วนนี้ก็คือ **กำไร** (profit) ผู้เป็นเจ้าของกิจการย่อมมีความยินดีต่อผลกำไรมากที่สุด พฤติกรรมของผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของบริษัท มีความมั่นคงและสอดคล้องสมมุติฐานผลกำไรสูงสุด

๒. ความพึงพอใจของคณะทำงาน

เมื่อความเป็นเจ้าของและการควบคุมบริษัทถูกแยกออกจากกัน อาจเป็นผลทำให้การดำเนินการของผู้จัดการสนองต่อความพึงพอใจ ของคณะทำงานมากกว่าตอบสนองต่อเจ้าของกิจการ เนื่องในการติดตามควบคุมของฝ่ายเจ้าของบริษัทเป็นกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่าย ดังนั้น การควบคุมจึงไม่อาจได้ผลเต็มที่ ซึ่งเป็นผลดีต่อคณะผู้จัดการ แต่เป็นผลเสียต่อเจ้าของกิจการ โดยคณะผู้จัดการอาจทำงานตามความสะดวกสบาย และอรรถประโยชน์ของกลุ่มตน เช่น จัดการเพิ่มคณะทำงานในกลุ่มของผู้จัดการมากขึ้น โดยการสร้างผลกำไรให้แก่เจ้าของกิจการ แลกเปลี่ยนกับการเพิ่มจำนวนบุคคลในคณะทำงานมากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปการทำงานของผู้จัดการจะไม่ทำเต็มที่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เพื่อประโยชน์ของเจ้าของกิจการ การแลกเปลี่ยนระหว่างผลกำไร และจำนวนของคณะทำงานฝ่ายจัดการสามารถได้ด้วยรูปดังนี้

รูปที่ 4-1 แสดงการแลกเปลี่ยนระหว่างกำไรและฝ่ายจัดการ

ในรูปแทนระนาบแทนจำนวนชั่วโมงการทำงานของฝ่ายจัดการต่อระยะเวลา แทนจำนวนผลกำไรต่อระยะเวลา การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการจากจุด O ถึง S2 แสดงให้เห็นว่าผลกำไรสูงขึ้น และบรรลุระดับกำไรสูงสุด มีเส้นอรรถประโยชน์ของผู้จัดการ I, II และ III อรรถประโยชน์ของผู้จัดการสูงสุด เมื่อการจ้างงานบุคคลทำงานคือ S1 โดยผลกำไรคือ P0 และอรรถประโยชน์ของผู้จัดการคือ II โดยมีดุลยภาพที่จุด E ถ้าความเป็นเจ้าของ และการควบคุมเป็นส่วนเดียวกัน การกำหนดฝ่ายจัดการจะอยู่ที่ S2 และได้ผลกำไร P1 (สูงสุด) แต่ถ้าเลือกจ้างคนทำงาน S1 แสดงว่าฝ่ายจัดการสร้างความพอใจให้แก่ตน โดยจ้างคนทำงาน ในขนาดที่เหมาะสมต่อคนทำงานสูงสุด ซึ่งการกำหนดดังกล่าวของฝ่ายจัดการเป็นไปได้ ต่อเมื่อข่าวสารระหว่างเจ้าของกิจการผู้ถือหุ้นต้องไม่สมบูรณ์ และบริษัทต้องมีอำนาจเหนือตลาด บางประการ*

๓. ยอดขายสูงสุด

วัตถุประสงค์ของบริษัทอีกประการหนึ่ง คือการมียอดขายสูงสุด ซึ่งการสร้างยอดขายสูงสุด อาจเป็นเรื่องของการสร้างชื่อเสียงของผู้จัดการบริษัท ตามปกติผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้น จะกำหนดให้ผู้จัดการสร้างผลกำไรเป็นอัตราผลกำไรต่อการลงทุนตามต้องการ และผู้จัดการจะกำหนดปริมาณผลผลิตจำนวนมาก โดยที่อัตราผลกำไรตอบแทนของการลงทุนเท่ากับความต้องการของเจ้าของบริษัท

๔. การเติบโตของบริษัท

วัตถุประสงค์ของบริษัทอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างอัตราการเติบโตของบริษัทสูงสุด ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตของบริษัทเพิ่มขึ้น การเติบโตของบริษัทเป็นผลทำให้บริษัทต่าง ๆ รวมตัวซึ่งกันและกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเงินเดือนของผู้จัดการขึ้นอยู่กับอัตราการเติบโตของบริษัท แต่การขยายการเติบโตของบริษัทมีผลกระทบต่อผลกำไรของบริษัท แต่ในกรณีที่ผลกำไรต่ำเกินไป อาจเป็นสาเหตุให้ผู้ถือหุ้นบางกลุ่มพยายามเข้าซื้อกิจการ และ ควบคุมบริษัท และต่อจากนั้นจะปลดหรือไล่ออกคณะผู้จัดการบริษัททั้งหมด

* Oliver E. Williamson, *The Economics of Discretionary Behavior*, Englewood Cliffs, N.J.; Prentice-Hall, 1964.

๕. พฤติกรรมความพอใจ

วัตถุประสงค์ของบริษัทอีกประการหนึ่ง คือ กำหนดระดับความพอใจของบริษัท ซึ่งเป็นระดับมาตรฐานการทำงานระดับต่ำ เป็นระดับผลงานที่ถือว่าเป็นความพอใจของบริษัทแล้ว เช่น การกำหนดอัตราผลกำไรระดับต่ำ เมื่ออัตราผลกำไรดังกล่าวประสบผลสัมฤทธิ์ การทำงาน ของบริษัทจะมีลักษณะเนือยลง ซึ่งเรียกว่า ความเนือยจากภายใน (internal slack)

บริษัทไม่หวังผลกำไร Non profit firms

บริษัทไม่หวังผลกำไร หมายถึงบริษัทที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งของ บุคคล เช่น มูลนิธิหรือกองทุนของบุคคล การดำเนินการที่ไม่หวังผลกำไร ไม่ใช่ว่าจะไม่มีรายได้ หรือไม่มีกำไร สถานที่ศาสนาหรือมหาวิทยาลัยบางแห่งมีรายได้มากกว่าบริษัทที่แสวงหากำไร ด้วยซ้ำไป แต่รายได้หรือผลกำไรที่บริษัทไม่หวังผลได้รับ ไม่อาจกระจายสินทรัพย์ดังกล่าวในรูป ของเงินปันผล เงินรายได้ทั้งหมดจะอยู่และเป็นของบริษัทไม่หวังผลกำไรทั้งหมด

บรรณานุกรม

G. Stigler and K. Boulding, “Reading in Price Theory”, Homewood Ill.; Irwin, 1952.

William J. Baumol, “Business Behavior, Value and Growth”, New York; Harcourt Brace Jovanovich, 1967.